

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Thevpoli Bened. F. Patric. Veneti,
Academicarum Contemplationum Lib. X**

Piccolomini, Francesco

[Basel], 1590

VD16 ZV 12463

De prouidentia. Cap. 9.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12918

*Esse solum diuis subnixum semper Olympum
Fama est, haud ventis tremefactum, haud im-
bribus vltum.*

Et in Psalmis legitur: Caelum, coeli Domi-
no; terram autem dedit filiis hominum. De-
mum non sine ratione Deus in Sole esse dici-
tur, iuxta illud; In Sole posuit tabernaculum
suum. Quod verum est; primò, quia Sol est vi-
sibilis imago eius, vt cum antiquis Theologis
dixit Plato: secundò, quia manifestissimè per
Solem, in hunc mortalem orbem suas vires ef-
fundit; quibus de rebus Arist. re vera à Plato-
ne non dissentit.

De Prouidentia.

CAP. IX.

Pincipi adeò propria est prouiden-
tia, vt sine ea nec dici Princeps, nec
esse vllò pacto valeat; & quò Prin-
ceps fuerit eminentior, eò eminen-
tior ei prouidentia conuenit: Deus omnium
consensu, Princeps est eminentissimus: iurè
itaque ei prouidentia conuenit suprema, & e-
minentissima: quod etià eo confirmatur; quia
principis, ob dependètiã populorum ab eo,
mirumque cum eo nexum, maximè proprius
est amor erga populos; ex amore confurgit de-
re amata cura, & sollicitudo; à Deo maximè
pendet Mundus, & nil in eo est, quod nò pen-
deat ab illo; maximè itaque diligitur, & si ma-
ximè diligitur, etiam summo opere curatur.

Id

Id ipsum nobis ostendunt opera eius: tam mirus enim Mundi est ordo, tam accurata in vniuerso est ordinis conseruatio, adeò omnia per naturam sui bonum, sui que absolutionem quærunt; vt qui de Prouidentia dubitaret, etiam ambigere posset de motu Cœli, & de lumine Solis. Quod demum confirmatur: quoniam si Deus Mundo non prouideret, humanaque non curaret; aut id facere non posset, aut nollet. Quòd non possit, dici non debet: nam principium, à quo cuncta cum eminenti cognitione inanant, maximè ea curare valet; & cum homo suorum operum vel Arte, vel Natura effectorum valeat esse curator, & custos; longè magis Deus talis esse poterit. Si autem potest; asserere, quòd nolit, impium est: nam ipsum bonum, id solum vult, quod bonum est; & nulla detinetur inuidia; Cura, & Prouidentia est quid bonum, negligentia quid prauum; valet itaque Deus, & vult; & si vult, & valet, etiam necessariò prouidet: propterea diuinè in 10. de legibus enunciauit Plato; Nunquam à Deo negligeris; nec si ita paruus sis, vt in terræ profundū ingrediaris; nec si adeò sublimis fias, vt pennis eleuatus in cœlum volles. Nec iniuria quidem: nam, vt dixit Simplicius, Deus vilia hæc non contemnit, quæ producere non est dedignatus; neq; est Deo difficilis gubernatio, cui est procreatio facilis. de quo rectè cecinit Orpheus:

Tu habes Mundi terminos vniuersi,

*Tibi cura est principium, atque finis,
Per te virefcunt omnia,
Tu sphaeram totam Cytbara resonante contēperas,
Et Boetius.*

O qui perpetua Mundum ratione gubernas.

Epicurus remouens à Diis prouidentiam, etiam naturam, & conditionem Deorum ab eis sustulit: adeò vt nomine concesserit, re vero negauerit esse Deos. Et cum negauerit Deos humana curare, pulchra est consideratio, quomodo Lucretius Epicurum sequens, valuerit in principio sui operis Deum inuocare, ab eoque auxilium petere.

*Aeneadum genitrix, hominum, diuumq; voluptas,
Alma Venus.*

Cum enim id faciat, sibi constare non videatur. Sed Epicurum dimittamus, & Lucretium, pro quo aliquid probabiliter dici posset. Peripatetici vnà cum Deo prouidentiam concedunt: sed Peripateticorum prouidentia, potius est negligentia, quam prouidentia. Non enim sine Ideis, & distincta rerum curadarum cognitione prouidentia seruari valet. Academici, vt nomine, ita re prouidentiam nouerunt, & comprobarunt: ex quorum sententia dicimus, Prouidentiam esse Diuinam rationem eminenter in summo omnium Principe constitutam, in mente per Ideas formatam, & distributam: conuenienter pro fide media disponens: nam prouidentia ortum ducit à Deo: & in mente munere Idearum explicatur; per Dæmones,

mones, animas, & naturam, tanquam per famulos perficitur, & absoluitur. Ea, ut orditur à Deo, & descendit ad mentem, Providentia dicitur; ut transit ad animam, Fatum nuncupatur; cui Natura subternitur. Providentia est mediorum, & non pro mediis; est pro fine, & non finis; & quoniam omnia, præter Deum, sunt modo aliquo media; ideo eorum omnium est providentia pro acquirendo fine. Insuper, quoniam quicquid est in Deo, est finis; propterea non est in Deo providentia sui ipsius; sed cætera omnia per diuinam providentiam convenientissimè in Deum, ut in finem communem ordinatur. Humana providentia exposcit prudentiam, & ratiocinationem. Diuina verò, cum eminentissima sit, indiuiduè absque vlla ratiocinatione simplicissima est. Diuinæ providentiæ omnia proculdubio subiiciuntur, sed vario modo, pro diuersitate conditionis rerum: res æternæ ad Mundi perfectionem pertinentes, per se, & primò ei subiiciuntur; res verò mortales, ex euentu, vel saltem secundariò, ut còducunt ad specierum conseruationem. Insuper eorum, quæ in vniuerso fiunt: quædam à providentia, & secundùm providentiam proficiscuntur; ut cæli motus: quædam non à providentia, sed secundùm providentiam; ut quæ fiunt à viro prudenti, & probò; alia, neque à providentia, neque secundùm providentiam; ut errores naturæ, & quæ fiunt à viro improbo; quæ etiã

prouidentiam penitus non subterfugiunt: nã si ad vniuersum prouidentie ordinem respiciamus; nil est in vniuerso penitus ex euentu, nil penitus à casu, vel à fortuna; sed omnia sunt prouisa, atque præuisa.

*An Mundus ab æterno emanauerit à DEO,
opinionēs aliorum.*

CAP. IX.

DE Mundi ortu, & interitu variæ fuerunt Philosophorum sententiæ: at ego, cæteris prætermisissis, solam Platonis opinionem explicaturus, assero Mūdum Idealem, siue intelligibilem esse proculdubio omni ex parte æternum: de Mundo verò corporeo, non ita constare, quid Plato fenserit, num scilicet putauerit ab æterno emanasse à Deo, vel potius in aliquo temporis principio; ideo variæ Academicorum sunt sententiæ. Proclus, Plotinus, Iamblichus, Syrianus, Simplicius, Ioannes Picus, & alij quamplurimi inquirunt Platonem putasse Mūdum omni ex parte esse æternum; & Aristotelem solam ab eo dissentire in verbis, in sententia verò conuenire. Quod si Plato in Timæo ponit Mundi generationem inquirens: Vniuersum igitur hoc cælum, siue Mūdum, siue quo alio vocabulo gaudet, cognominemus: de quo primò consideremus, quod in quæstione de vniuerso antè omnia inuestigari debet: Vtrumne semper fuerit sine vllō